

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
בהלכה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה ודיינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

סיום מסכת בתשעת הימים

במגן אברהם כי 'בסיום מסכתא אף מי שלא למד עמהם יכול לאכול עמהם משום קורבה או ריעות, דהא אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טבא לכולהו רבנן' (שבת קטז). באליה רבה (שם ס"ק כו) באר, דהיינו דווקא אלו שהיו מגיעים להשתתף בסיום המסכת גם אילו הייתה נופלת על יום אחר.

האם מותר לכוון את הסיומים לימים אלו

עוד כתב באליה רבה (שם) שאין לכוון את סיום המסכת לימים אלו, שלא הותר רק אם אירע סעודת מצוה באותם הימים וכדי שלא לבטל שמחה של מצוה, אבל לכוון זה לימים אלו ולבטל את אבלות החורבן אסור. ועוד כתב מאותו הטעם, שאם אין דרכו לערוך בדרך כלל סיומים לגומרה של תורה, גם עתה בימים אלו לא יעשה כן.

וראה בשו"ת אריה דבי עלאי (אבני זכרון ס"ק יא) שהבין כי טעם האליה רבה משום שהסעודה היא מצוה רק בשעת הסיום האמיתי של הלימוד, ולא אם דחה או הקדים את הסיום באופן לא טבעי. והביא ראיות רבות שאין זה כך, ויכול לעכב או למהר או אפילו לשייר מעט מלימודו רק כדי לכוון את הסיום לזמן מסוים. בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' צד סק"ה) כתב שכוונת האליה רבה שאם דוחה הסיום לימים אלו הרי מוכיח על עצמו שאין עיקר שמחתו על לימוד התורה רק שמבקש לאכול בשר ויין, וזה בוודאי אינו שמחה של מצוה המותרת גם בימים אלו.

דעת היעב"ץ והכרעת המשנ"ב

אמנם בסדור עמודי שמים של רבנו היעב"ץ (שער סור) כתב להחמיר המשנ"ב בעמ' ג'

מנהג רבים מכשרי ישראל לערוך סעודת סיום מסכת עם בשר ויין, בימים אלו שבין ראש חודש לתשעה באב. ויש לחקור שורש וטעם הדבר ומה הם הסימוכין ההלכתיים של מנהג זה. כן יש לברר, אם ההיתר לאכול בשר ולשתות יין בסעודת סיום הוא רק אם אירע שכעת למד את המסכת ושמח בסיומה, או שמא מותר לכתחילה להמתין מלסיים המסכת כדי שיפול הסיום בימים אלו, כן יש לשאול במי שאינו רגיל בכל פעם כשמסיים מסכת לשתות יין, אם גם לו מותרת שתיית היין ואכילת הבשר.

המנהג שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין

בראשונים (הו"ד בטור ובבית יוסף סי' תקנא) הביאו שנהגו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בתשעת הימים מפני אבלות החורבן, ושהמניעה מאכילת הבשר ומשתית היין היא בכלל מה שממעטים בשמחה משנכנס חודש אב.

ההיתר בסעודת מצוה

בדרכי משה (שם אות י) הביא ממנהגי מהר"א קלוזנר (סי' קלג הגה א) המהרי"ל (הל' ת"ב עמ' רלח ס"ו) ומונהגי מהר"א טירנא (עמ' עו) 'דאם אירע סעודות מצוה, כגון מילה ופדיון הבן או סעודת אירוסין או סיום מסכתא, מותר לקבץ מנין מצומצם ולאכול בשר ולשתות יין'. וכן פסק הרמ"א (שם סעיף י), וכתב להתיר 'לכל השייכים לסעודה, אבל יש לצמצם שלא להוסיף'.

מי נכלל בסעודת מצוה

במגן אברהם (שם ס"ק לה) הביא בשם מהרי"ל: 'דוקא ההולכים משום קורבה או משום רעות, אבל ההולכים לשתות עבירה הוא בידם'. וכתב

הלכה למעשה

תשובות ממורינו הרב שליט"א

כיבוס בתשעת הימים לצורך נסיעה לחו"ל

אני מתעתד לצאת לחו"ל ביום שלאחר תשעה באב, ואין ברשותי די בגדים נקיים לצורך הנסיעה. מאחר שבשבוע שלאחר מכן לא תהיה לי אפשרות מעשית לכבס את בגדיו, רציתי לשאול האם מותר למסור את הבגדים לגוי לכיבוס במהלך תשעת הימים?

ת. אסור למסור בגדים לגוי על מנת שיכבסם¹, לבני ספרד הדבר אסור רק בשבוע שחל בו תשעה באב, ולמנהג בני אשכנז אסור למסור הבגדים לכיבוס בכל תשעת הימים².

מתנות לחתן בר מצווה

בתשעת הימים

האם מותר לתת דורון דרשה לחתן בר מצוה בתשעת הימים?

ת. מותר לתת לחתן בר המצווה מתנה³.

צחצוח נעלים בתשעת הימים

האם מותר לצחצוח ולהבריך נעליים לכבוד שבת קודש בימי תשעת הימים?

ת. צחצוח הנעליים מותר ואינו כדון כיבוס⁴.

שכירת רכב בתשעת הימים

הרכב שלי התקלקל לפני ראש חודש אב, האם מותר לי לשכור רכב חליפי לאחר ראש חודש, או שמא עלי לנסוע בתחבורה ציבורית עד אחרי תשעה באב?

ת. מותר לשכור רכב בתשעת הימים⁵.

המשנ"ב בעמ' ב'

שלמת חיים (סי' רי"ח) פסק דצחצוח נעלים אסור. ובספר שלמי מועד (עמ' תפא) בשם הגרש"ז אויירבאך כתב שמותר לצחצוח הנעלים בתשעת הימים רק בערב שבת אבל לא ביום חול, ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' פ) כתב לחלק בין הבקה להשחרה ז"ל: ומה שהביא בתר"ה מספר מועדים וזמנים שאסור להשחיר ולהבריך הנעלים, הנה לענין להבריך הנעלים מסתבר כמותו אף שלא שייך זה לכבוס דבגדים, אבל להשחירם בלא הברקה אם כבר הוסר החורבן ממעטים במשא ובמתן ובכנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או בנין של ציור וכיוצא בזה דברים שצריכים תיקון לא היו משא ומתן של שמחה וממילא מותר לתקנם בבין המצרים. ולגבי רכישת רכב חדש כתב בשו"ת אגרות משה (ח"ג סי' פ) שאם

במצב חריג של צורך גדול מאוד, במשנה ברורה (שם סק"ט) הקל במי שאין לו אלא חלוק אחד שמותר לו לכבסו אף לאחר ראש חודש, משום שמדובר בצורך הכרחי. ומכאן למדו הפוסקים שבמקום של צורך גדול וחוסר ממש בבגדים, יש מקום לדון בכל מקרה לגופו. וראה בהליכות אבן ישראל (עמ' שפא) שנשאל בענין הנוסע ב' אב לחו"ל אם יכול לכבס בגדיו קודם חצות והשיב דאין להתיר.

3 כ"פ הגרש"ז אויירבאך (ספר הליכות שלמה בין המצרים פריק י"ד אות יא) שנותנים לנער בר המצווה מתנות כנהוג, אע"פ שהמנהג להמנע ממתנות מתנות בתשעת הימים. וראה במקור חיים (תקנא ס"ב) שמשמע שמותר ליתן מתנות בימים אלו.

4 יש מן הפוסקים שהתירו צחצוח נעליים בכל תשעת הימים, כ"כ בשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"ו ס"א) וכ"כ בספר הליכות אבן ישראל (עמוד שלה) שמותר לצחצוח נעליים במשחת נעלים בתשעת הימים. אמנם בספר

תעניות עמ' רלו) שאף שמצינו גם בשו"ע (סי' תקנא ס"ב) שפסק שאפילו במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בט' באב, מותר ע"י נכרי אפילו בביתו, והיינו אפילו להחמיר משום חומר ט' באב, י"ל דשאני התם שאין במלאכה עצמה משום שמחה, אבל הכיבוס נאסר כדי למעט בשמחה ולהראות סימני אבילות. 2 הדבר שנוי במחלוקת השולחן ערוך והרמ"א ומשכך שההלכה תלויה במנהגי העדות ההולכים לפי פסקיהם. לבני אשכנז הנוהגים כדעת הרמ"א, אסור למסור בגדים לכבוס גוי מראש חודש אב ואילך, אף אם פעולת הכיבוס נעשית על ידי גוי בלבד. שכן פסק ברמ"א (א"ח סי' תקנא ס"ב): "ואסור ליתן כלים לכובסת אינה יהודי לכבס מראש חודש ואילך אולם לבני ספרד הנוהגים כדעת מרן השולחן ערוך, איסור הכיבוס מעיקר הדין אינו נוהג אלא בשבוע שחל בו תשעה באב". אלא אם כן מדובר

1 ברמ"א (א"ח סי' תקנא ס"ב) כתב: "ואסור ליתן כלים לכובסת אינה יהודי לכבס מראש חודש ואילך". טעם הדבר הוא שחכמים רצו למעט בכיבוס ובשמחת הלב בימים אלו, ולכן אסרו אף מסירת הבגדים לגוי. השערי תשובה (שם סק"ה) הביא בשם כמה אחרונים שאף במקום שיש צדדים להקל מצד דיני אמירה לכרי בשאר איסורים דרבנן, מכל מקום מחמת חומרת ימי האבלות על חורבן בית המקדש נהגו להחמיר אף שלא למסור בגדים לכובסת גויה מראש חודש ואילך. "טעם הדבר הוא שחכמים רצו למעט בכיבוס ובשמחת הלב בימים אלו, ולכן אסרו אף מסירת הבגדים לגוי. השערי תשובה (שם סק"ה) הביא בשם כמה אחרונים שאף במקום שיש צדדים להקל מצד דיני אמירה לכרי בשאר איסורים דרבנן, מכל מקום מחמת חומרת ימי האבלות על חורבן בית המקדש נהגו להחמיר אף שלא למסור בגדים לכובסת גויה מראש חודש. וכתב בחזון עובדיה (י'

במסכתות התלמוד ירושלמי ונמצא שלא סיים את המסכת, ועוד שיש שם כמה וכמה עניינים בתלמוד ירושלמי שאינם מתפרשים דיים ונמצא שלא סיים ללמוד את המסכת, אך בהמשך (שיח שרפי קודש עמ' 121) מובא שאמר שאצלנו לא נוהגים כך, אלא עושים סיום אף על ירושלמי, ורק שיש אחרים החוששים שלא לעשות כן, והביא ג"כ מרבי יעקב עמדין שכדי לעשות סיום בתשעת הימים צריך ללמוד המסכת היטב ולא ללמוד מהר רק כדי לסיים.

הטעם שתשעה באב איקרי מועד

עוד איתא בשולחן ערוך (סימן תקנט סעיף ד) שלא לומר תחנון בתשעה באב, כיון דאיקרי מועד דכתיב (איכה א טו) 'קרא עלי מועד לשבור בחור'. ולכאורה קשה טובא וכי זה נקרא 'מועד', והגם שנתנבא זכריה (ח ט) שלעתיד לבוא יהפוך צום העשירי למועד, איך אפשר מחמת העתיד לבוא לקרוא לזה רק עתה כאשר עדיין הגלות והחורבן בעינים עומדים.

אך יש לבאר ששריפת בית אלוקינו הוא כדוגמת מיתת צדיקים שיש בזה גם שמחה על הכפרה שכיילה חמתו על עצים ואבנים. וכמו לגבי צדיקים שאף שמסתלקין מ"מ יש בזה ג"כ דבר טוב לאדם, ואכן בתוך כל הצער וכל ההתאבלות דאגו חכמים להזכיר לנו שבעצם יש כאן גם שמחה שלא כילה חמתו בנו אלא בעצים ובאבנים, וכמבואר באיכה רבה (פרק יא אות יא) על מה שנאמר (תהלים פרק עט) 'מזמור לדוד, אלוהים, באו גוים נחלתך, טמאו את היכל קודשך, שמו את ירושלים לעיים'. והכי מזמור לדוד, קינה לדוד מבעי ליה, אלא שזה הוא המזמור על שכיילה זעמו על עצים ואבנים ולא על ישראל. ולכן אין לומר תחנון כיון שזה בכל אופן ג"כ מועד, ואולי זה הטעם שיש לשמוח קצת וכמבואר בהלשון 'ממעטין בשמחה' שעכ"פ יש לשמוח קצת. ולכן גם יש מקום להיות עושים הסיומים, והגם שבוודאי בעיקר יש כאן אבל גדול וצער, אלא שעכ"פ יש לשמוח בכל מצב בחסד השי"ת וכדוגמת מיתת צדיקים.

מיעוט שמחה כהכנה לעתיד לבוא

טעם נוסף לכל זה חשבתי, שהרי ברמב"ם (הלכות יום טוב פרק ו הלכה כד) אי' לגבי קודם הרגל, שאסור לאדם שיעורר על מתו קודם לרגל שלוש ימים, כדי שלא יבא הרגל והוא נעצב ולבו דואג וכואב מזיכרון הצער, אלא יסיר הדאגה מלבו ויכוין דעתו לשמחה, ע"כ. ומבואר שיש להסיר הדאגה מקודם ועל ידי כך אפשר לשמוח, וכיון שאנו מאמינים בעז"ה שכבר השנה יהיה תשעה באב למועד, והרי אי אפשר להסיר הדאגה ברגע אחד, לכך נוהגים לעשות סיומים כדי לשמוח גם כן, ועל ידי זה נוכל מיד לשמוח בתשעה באב שיהיה מועד, וזה הפי' 'ממעטין בשמחה' שעכ"פ יש להשאר קצת בשמחה שנוכל לקבל המועד בשמחה. ומה שמצינו אנשים שיכולים לשמוח מיד כששומעים בשורה טובה, אין זה דומה כיון שמצינו לגבי הרגל שבשמחה לפנינו יתברך יש בזה עבודה, ובפרט לענין הגאולה כשאנו כ"כ שקועים בגלות, ובפרט שבגאולה עצמה אי' שיהיה הרבה דברים קשים. ומצאתי בספר

ליבון עון וכפרה עליהם, כן גם ימי כ"א יום פורעניות מ"ז בתמוז עד ט' באב היה תולדות ליבון עונות, כי הצרות ויסורין מכפרין, כדאיתא שהגלות מכפרת. וראה בספר 'שם משמואל' (פרשת ויגש): ונראה על פי מאמר הרבי מלובלין זצלה"ה 'משנכנס אב ממעטין בשמחה', היינו ממעטין את כחות החיצונים השולטין אז ע"י השמחה, עכ"ל. כי השמחה ממעטת את כחות החיצונים ששרשם רק עצבות ויללה.

לשמוח שאין חורבן בתורה

אך נראה בביאור הענין, דאף שבית המקדש חרב בעונותינו, מ"מ כבר איתא (פיוט סליחות י"ג מידות) "אין לנו שיעור רק התורה הזאת", וכן איתא (ברכות ח.) דמיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. והיינו שכיום התורה היא העיקר, אכן ביהמ"ק חסר לצערינו, אולם ישנו חלק של גאולה באופן פרטי שהוא ע"י התורה, ופירוש הדבר שכל אחד יכול לבנות משכן לעצמו, כמ"ש (שמות כה ח) "ועשו לו מקדש ושכנתי בתוכם", ודרשו דהיינו בתוך כל אחד ואחד, וכשנעסוק בתורה אף שחסר הביהמ"ק מ"מ יש את התורה, וזה הטעם שנוהגין לערוך סיומים ולשמוח בימים אלו בדווקא שהם ימים של צער כמ"ש חז"ל ממעטין בשמחה, שאין הפירוש שאין לשמוח, אלא שמהשמחה שיש, יש לנו למעט, והיינו שיש להתאבל על ביהמ"ק, ועכ"פ יש לשמוח עם מה שיש לנו, ולהראות עד כמה אנו שמחים עם התורה, וכל זה יחד עם מה שאנו מתאבלים על ביהמ"ק. וסיפר הגר"ח פאדווא זצ"ל שזכה להיות אצל מהר"א זיע"א מבעלזא בשעת סיום מסכת בתשעת הימים, ומהר"א מבעלזא סיפר שאביו מהרי"ד מבעלזא נתן טעם לסיום מסכת בימים אלו, שאנו מבקשים להראות שבתורה הקדושה אין כל חורבן חס ושלום. (ספר הליכות חנוך, או"ח פרק א סי' קלה).

ובזה נראה יש לפרש מאמר החידושי הרים על מה דאי' בהלכה דירא שמים ראוי שיהא מיצר על חורבן ביהמ"ק, והקשה החידושי הרים וכי מי שאינו ירא שמים אינו צריך להיות מיצר, ותיירץ שמי שאינו ירא שמים ראוי שיהיה מיצר על חורבן עצמו. ויש לפרש דבריו הקדושים שמי שהוא ירא שמים הרי הוא מיצר רק על חורבן ביהמ"ק כיון שבעצם את התחליף והיינו התורה הרי הוא עוסק בה, ובה הוא גואל את עצמו, ולכן עליו לשים אל לבו ולהתאבל על ביהמ"ק, משא"כ מי שאינו ירא שמים יש לו בכלל להתאבל על החורבן שעשה לעצמו. שאפי' את הביהמ"ק של היום אינו שומר כראוי. ובחידושי הרי"ם (שיח שרפי קודש, חודש אב אות יב) עצמו יצא לתת טעם נוסף למנהג החסידים לעשות סיום מסכת בימים אלו, דמה שמשתתפים זה בשמחתו של זה מתקן את החטא של שנאת חנם.

סיום על תלמוד ירושלמי

בספר שיח שרפי קודש (עמ' 116, ובספר בצל החכמה עמ' 261) מובא תמלול משיחתו של אדמו"ר הפני מנחם מגור עם אדמו"ר מליובאוויטש, שהפני מנחם אמר שישנם המדקדקים שלא לעשות סיומים על ירושלמי, והטעם לפי שחסר מעט

מצד אחד, שאין להתיר להשתתף בסעודה מצד אהבה ורעות בלבד, אלא רק לשייכים לסיום והיינו הלומדים והמסייעים בידם. ולהקל מצד שני, שמתירים לזרז לימודם כדי שהסיום ייפול על ימים אלו, שהרי בוודאי מותר לכל אדם להרבות במצוות תלמוד תורה ולסיים לימודו (כמובן מבלי שיחסיר בהבנת לימודו, אלא באופן שירבה בשעות הלימוד, כפי החיים שם ס"ק קסא), ואם מחמת הסיום עורך סעודת מצוה, הרי מצוה הדבר וגם בימים אלו. במשנה ברורה (שם ס"ק עג) הביא להכרעת המגן אברהם והאליה רבה שמותר להזמין גם קרובים וידידים, ובלבד אלו שהיו באים גם לסעודת מצוה בימים אחרים. אבל אסור לכוון את הסיום לימים אלו. אמנם בביאור ההלכה (שם ד"ה וסיום) הביא גם לדברי היעב"ץ, וכתב שגם לשיטתו גם כל המסייעים לסעודת המצוה מותרים להשתתף בסעודה.

סיומים בתשעה הימים

והנה בהלכה מבואר שאין לכוון את סיומי מסכתות לימים אלו שיש להתאבל בהם על החורבן, ולכן יש טעם להמליץ על מנהגי חסידים שנהגו לערוך סיומים בימים אלו.

גם יש להבין את לשון חז"ל שאמרו 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' ומה פי' ממעטין, והלא מצוה לשמוח, ואם לפי שיש להתאבל על חורבן המקדש, א"כ מדוע יש רק למעט בשמחה, ומשום האבלות היה מן הראוי שלא לשמוח כלל.

ונודע ביאורם של רבותינו הקדושים מאורי החסידות כי גם בחודש אב עלינו להיות בשמחה, ואדרבה גדול כוח השמחה בחודש זה שעל ידו ממעטים את גלות השכינה. וכך כתב בספר הקדוש 'מאור ושמש' (פרשת וישב): כי כן שמעתי פירוש המשנה (תענית פ"ד מ"א) 'משנכנס אב ממעטין בשמחה', פירוש, ממעטין את צער ודאגות - בשמחה, פירוש עם שמחה. על ידי שמחה שיש לאדם - הוא ממעט גלות השכינה. והרה"ק רבי ישעיה נפתלי הירץ מדינוב זיע"א, בספרו 'הנותן אמרי שפר' (פרשת חוקת) הביא זאת בשם הרה"ק הרבי מלובלין זיע"א: דברי הקדוש והטהור מלובלין זצוק"ל אשר אמר על 'משנכנס אב ממעטין', רצה לומר, מחלישין, פירוש, במה יש כח להחליש כוחו של עשו שלקח לגורלו את חדשי תמוז ואב וגרם מה שגרם עד כי בט' באב גרם בכוחו להחריב בית קדשנו שיבנה בב"א, ואמרו חז"ל: ממעטין אותו עם שמחה. ואמר ברוח קדשו, כי ימי בין המצרים הם נגד הימים שמראש השנה עד אחר ימי החג.

וראה מהרש"א במסכת בכורות (ח) שפירש במה ששאלו חכמי אתונא לרבי יהושע בן חנניה על תרי בעי, הי דוגתא [-תרנגולת] אוכמתי והי דוגתא חיוורת, ואייתי להו איהו תרי גביני ואמר להו הי דעיא אוכמתי והי דעיא חיוורת, שרמזו בזה על כ"א יום שבין שבעה עשר בתמוז לבין תשעה באב, וכ"א יום שמראש השנה עד להושענא רבה יום גמר החתימה, והוא השיב להם בעיזי אוכמתי וחיוורת, רמז לשעירים שהביאו ישראל ביום הכיפורים, לומר כי שני שיעורי כ"א יום תולדותיהן שוין בליבון, כי כמו שהכ"א יום שמר"ה עד הושענא רבה תולדות

האם מותר לקבל ריבית עבור מעות פיקדון מותרין שהשתמש בהם הנפקד

בתקופה האחרונה מחלק בנק הפועלים ללקוחות הבנק שיש להם יתרה בעו"ש של מעל 1000 ₪, מתנה ע"ס 125 ₪ או שני מניות של הבנק והתעוררה השאלה בבית המדרש האם יש היתר לקבל מתנה זו ללא שנסמון על היתר עיסקא שיש לבנק עם הלקוחות.

וכן האם מותר לאדם שקיבל פיקדון מחבירו מעות מותרין שהיה לו רשות להשתמש בהן ואכן בסיעתא דשמיא הרויח בממון זה סכום כסף, ומרצונו הטוב מעונין לתת חלק מהרווחים למפקיד המעות האם הדבר מותר לכתחילה או שיש בזה ריבית מאוחרת?
תשובה:

בשו"ע (י"ד סי' קעז סי"ט) כתב המחבר אם הפקיד מעות אצל חבירו והנפקד הלואה לגוי הנפקד חייב באונסין ואין למפקיד ברווח כלל, ואם הנפקד רוצה לתת דבר מעצמו למפקיד אין בזה משום ריבית. ובט"ז (ס"ק כ"ה) ביאר מדוע אין בנתינת המתנה מהנפקד להמפקיד משום ריבית כיון דלא נתנו לו בתורת מלוה ולא בתורת מקח ולא שייך לומר בזה קרוב לשכר ורחוק להפסד רשע אלא מתי שמתנה להיות כן. ומקור דבריו הם במרדכי (ב"מ רמז רצ"ה) והביאם הבית יוסף אלא שהוסיף (בבב"ק בבית) את דברי הרשב"א (בתשובה ח"א סי' תתקל"ח) שאם הפקיד אצל חבירו מעות סתם ואין לו רשות להשתמש בהם והלך הנפקד ושלח ידו והשתמש במעות והרויח דמדינא הרווח של הנפקד דנעשה גזלן במעות אלו ואם הרויחו הרווח שלו ואם הפסידו להפסד שלו, אבל אם רוצה ליתן מה שהרויח כולו ואם מקצתו לבעל המעות אין בזה איסור של אגר נטר דלא נתן לו המעות בהלואה ומפורש בדברי הרשב"א להתיר רק כששלח יד בפיקדון אבל אם היה המעות מותרין שהיה מותר להשתמש במעות היה אסור ליתן ריבית לבעל המעות ודלא כדברי המרדכי המתיר.

ובביאור הגר"א (ס"ק מ"א) כתב על דברי המחבר הנ"ל בסי"ט דהיתר כיון ששלח ידו בפיקדון, ונראה דסובר דהשו"ע להלכה פסק כדעת הרשב"א ולא כדעת המרדכי.

ובשו"ע חו"מ (סי' רצ"ב סי"ז) כתב הרמ"א לגבי דין פיקדון דמעות מותרין דאם הרויח במעות בין אם היה לו רשות להשתמש או לא אין צריך ליתן מדינא הרווחים למפקיד.

ופסק שם הסמ"ע (ס"ק כ"א) דאם רוצה ליתן מן הרווח מותר ואין בזה משום ריבית דלא באו לידו בתורת הלואה וכדברי המרדכי.

ובביאור סברת המרדכי דאין בזה ריבית מאוחרת שנאסרה מדרבנן אף כשלא סיכמו על רווח ביאר בנתיבות שלום (סי' קע"ז בהערה לה) דכמו במקבל מעות בעיסקא בתנאים מסוימים ושינה מהתנאים דמותר ליתן הריבית אף שאין אחריות כבר על בעל המעות. דבכל מקום שהאחריות על המעות חלים על הנפקד מחמת ששינה או מחמת שהשתמש במעות (אף שהיה מותר לו אך שלא סוכם על כן מראש). לא חל דיני הלואה, וברשב"א סובר דאמרינן סברא זו רק בגזלן ששינה שלא ברשות אבל במשתמש במעות ברשות הוא כמקבל הלואה ואסור כמו בריבית מאוחרת.

אמנם כל הדיון בפיקדון שייך רק באדם שהפקיד מעות אצל אחר דעד שמשמש אינו חייב באונסין. אבל המפקיד כסף בעו"ש בבנק שהבנק נוטל על עצמו את כל האחריות על המעות ודאי שאין דין המעות כמעות מותרין שבפיקדון אלא כמעות הלואה ובוזה אין היתר לקבל מתנה עבור ההלואה.

העולה לדינא:

בהפקדת מעות בבנק שהיו כהלואה קבלת מתנה מהבנק מותרת רק בהסתמך על היתר עיסקא.

אבל בקבלת מתנה מחבירו שהפקיד אצלו מעות נחלקו בזה הרשב"א והמרדכי, והרשב"א התיר רק כשהשתמש שלא ברשות וכן פסק בביאור הגר"א.

אבל המרדכי פסק להתיר גם כשהשתמש ברשות וכן פסקו הסמ"ע והט"ז, ונראה להקל בספק ריבית מאוחרת.

עשויות פלסטיק, שאינן צריכות טבילה מצד עצמן. האם הידיות התחייבו בטבילה כחלק מהכלי?

ת. כאשר הידיות מחוברות לכלי, יש להטביל את כל הכלי ואסור שהידיות ישארו בחוץ¹⁴. אמנם כאשר הידיות היו מפורקות מן הסיר, אם הידיות עשויות פלסטיק אפשר לטבול כך לכתחילה, ואם עשויות ממתכת, לכתחילה ראוי לטבול את הסיר כשהידיות מחוברות, אך בדיעבד אם היו מפורקות, עלתה טבילה לסיר גם ללא הידיות¹⁵.

הלואה בשיק והחזר במזומן - האם יש חשש ריבית?

חבר ביקש ממני להלוות לו סכום כסף. מאחר שלא היו ברשותי מזומנים באותה שעה, נתתי לו שיק על סכום ההלואה. עם זאת, ביקשתי ממנו שכאשר יפרע את ההלואה יחזיר לי את הכסף במזומן ולא בשיק. האם יש בכך חשש איסור ריבית, מחמת שהלוה טורח לפרוט את השיק כדי להחזיר את ההלואה במזומן?

ת. אם המלוה אינו זקוק למזומנים באותה שעה, וגם אילו היה פורט את השיק בעצמו היה ממתין עד שתזדמן לו הזדמנות נוחה לעשות זאת ללא טרחה מיוחדת, אין בכך איסור ריבית. במקרה זה, טרחת הלוה בפריטת השיק נעשית לצורך עצמו, כדי שיוכל להשתמש בכספי ההלואה, ולא לצורך המלוה.

אולם כאשר פריטת השיק כרוכה בטרחה, כגון שקשה לפדותו או שאין אפשרות לפרוט אותו בקלות, או כאשר המלוה עצמו זקוק למזומנים, ולולא היה הלוה פורט עבורו את השיק היה המלוה נאלץ לטרוח בכך בעצמו, יש בזה חשש ריבית, שהרי הלוה עושה למלוה שירות בעל ערך כחלק מתנאי ההלואה. במקרה כזה יש לשלם ללוה שכר מסוים עבור טרחתו בפריטת השיק, ובכך לא תהיה הטרחה חלק מתמורת ההלואה¹⁶.

שיש בזה ביטול כלי מהיכנו, שכשם שאין מבטלים כלי מהיכנו לגמרי, כך אין מבטלים אותו ממקצת הכנה שלו, ואותו כלי של היתר היה ראוי לטלטלו לכל דבר ואפילו חממה לצל, ועכשיו אף אפשר לטלטלו אלא לצורך גופו או לצורך מקומו. וראה בתהליך דברי הרמב"ן שם (רס"ק) שכתב שבתחילת דברי הרמב"ן שם מבואר שאין בזה משום ביטול כלי מהיכנו, ולשונו זה אינו מדובר הרמב"ן אלא מדובר מורו אבל לא סבירא ליה כן להלכה, וכתב שנקטינן שאין איסור בהנחת כלי בשבת תחת כלי שמלאכתו לאיסור. וכן כתב בחוט שני (שבת פ"ד סק"א).

ידיות הכלי חייבות בטבילה מעיקר הדין כמבואר בשו"ע (י"ד סי' ק"א), ואף שאינם נוגעות באוכל יש לטבולם יחד עם הכלי כיון שהם חלק ממנו. ואם טבל רק את הסיר והידיות נשארו מחוץ למים או שהייתה חציצה בדוקה על הידיות לא עלתה הטבילה לכלי, וכמבואר בדרכי תשובה (סי' צ).

15. באופן שפירק את הידיות מהסיר והטבילו כך, עלתה הטבילה לסיר, כדין מיטה של פרקים שלדעת כל הראשונים (תוס' סוכה טו. ד"ה מטה, רמב"ם כלים פ"ז ה"ד) אם טבלה כשהיא מפורקת לגמרי בכל אבריה עלתה לה טבילה. ואף כאשר רוצה לחבר את הידיות לכלי אינו צריך לטבולם בנפרד או לשו ולטבול את הסיר אחר חיבור הידיות בו, שהרי הידיות אינם חייבות בטבילה מחמת עצמן כיון שאינם נוגעות באוכל, ורק משום שהם חלק מהסיר, ובאופן זה שהסיר כבר טבול אין הידיות מחייבות בטבילה. אך כתב בשו"ע שלמת חיים (י"ד סי' ג) שלכתחילה ראוי לחבר את הידיות קודם טבילת הסיר, כדי לטבולו כדרך תשמישו.

16. בשו"ע (י"ד סי' קע"ט) מ' שיש לו סחורה שנמכרת כאן בזול ובמקום אחר ביוקר, ואמר לו חבירו במקום הזול תנה לי ואוליכנה למקום היוקר ואמכרנה שם ואעשה צרכי במעות עד זמן פלוני ואפרענה לך כפי מה ששווה שם, אם האחריות בהליכה על הלווה, אסור. ואם האחריות על המוכר, מותר, והוא שיתן לו שכר טרחה על הולכתה למקום היוקר. והביא בט"ז (פ"ק ד) שדברי השו"ע הם כדעת תוספות (ב"מ ע"ג ד"ה בישות) והרא"ש (שם סי' ג), אמנם דעת המרדכי (ב"מ סי' ט"ט) שאין בזה איסור, וביאר שם שיעקר מה שאין בזה משום איסור ריבית הוא לפי שהלוה טורח עבור עצמו, ואף

טעמים ופרטי דינים באיסור שיחת חולין (א)

שלא במקום מצוה הנה ממעט החיות של שונאי ישראל, וזה 'נפשי יצאה בדברו', א"כ בודאי זה בכלל אביזריהו דלא תרצח.

וכ"כ באגרא דכלה (פרשת עקב ד"ה והי עקב אות ב): שמעתי מפה קדוש כבוד אדמו"ר הרב הק' מה"ר מנחם מענדל מ"כ בק"ק רימנאב זצלה"ה, שעון דברים בטלים הוא נכלל בלא תרצח, כי כל דיבור הוא קומה שלימה כנודע למשכילים, ובעבור הדיבור אל הקליפות ח"ו מקום המיתה הוה כאלו רצח קומה, והמשכיל כשיתבונן בכל אלה יירא ויפחד.

וראה עוד בערבי נחל (וישלח דרוש ב ד"ה ואמר עוד נפשי יצאה שמרחיב הענין ומבאר באופן נפלא.

(ד) עוד טעם לאיסור שיחת חולין כתב באורח מישרים (סי' יא סק"א) וז"ל: כח הדיבור הוא אחד מהיתרונות הגדולות שיש לאדם על כל הנבראים, ואין מן הראוי שישתמש בו כי אם בדברים הנצרכים לעצמו או לאחרים, או לעבודת בוראו שחננו בו, ולא יזלזל בכבוד המתנה הגדולה הזאת בהשתמשו בה בדברים של מה בכך שאין בהם תועלת או מצוה, לא כש"כ בדברים מגונים ואסורים.

(ה) כעין טעם הקודם מבאר בשו"ת משנה הלכות (חלק יא סימן קכח) וז"ל: ועוד נראה טעם לאיסור שיחת חולין, כיון שהפה נברא להשתמש בו קודש וכלי שנשתמש בו קודש אסור להשתמש בו חול, וא"כ אסור לדבר בשיחת חולין בפה שנשתמש בו קודש שלומד בו תורה ותפלה ומברך ברכות וכל דבר שבקדושה, והמשתמש בפה קדוש לדברי חול הו"ל כמועל בהקדש.

• לפי טעמים אלו האחרונים (ג' ד' ה') יש איסור מיוחד בדיבור דווקא ולא בשמיעה וקריאה. ומאידך שייך טעמים אלו גם בנשים.

(ו) על דרך החסידות מבואר עוד טעם לזהירות משיחת חולין, ראה בעל שם טוב עה"ת (פרשת בראשית אות קז) בשם דברי משה (פרשת וירא ופרשת חיי שרה) שכתב: שמעתי מפי קדוש הבעל שם טוב ז"ל על מאמר רז"ל (סוכה כא): שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכי לימוד, והוא כי עיקר שלימות כל צדיק וצדיק הוא שלא יופסק הדביקות שלו מאתו אפילו רגע אחת, גם בכל דיבוריו כאשר יצטרך לדבר עם בני אדם דברים הצריכים לעניני העולם, יראה שידבר בענין שלא יופסק הדביקות חלילה, וזהו שכווננו רבותינו ז"ל שצריך ללמוד לדבר שיחת חולין המוכרחים לדיבורו, שלא יופסק הדביקות כנ"ל.

וראה עוד בספר בעל שם טוב על התורה (פר' בראשית אותיות צג-קטז) שמרחיב מאוד בהרבה מאמרי הבעש"ט בשגב מעלת הדיבור וכוחו ובגודל הזהירות מדיבורים שאינם עם דביקות בה'.

העולה לדינא:

- נשים שאין מצווים בלימוד התורה, אין להם איסור שיחת חולין, אך לפי טעמים האחרים יש גם להם להחמיר.
- במקומות שאסור להרהר בהם בדברי תורה, פשוט אין איסור זה.
- שמיעה וקריאת דברים בטלים [עיתונים, כשאין בהם שום תועלת לצרכי חיי האדם], גם כן אסורים [משום טעם של ביטול תורה], ברם עכ"ז בדיבור חמור טפי.

אי"ה במאמר הבא (חלק ב) נרחיב יותר במקורות להלכה בפרטים אלו.

האם האיסור לדבר דברים בטלים קשור דווקא לביטול תורה, או אפי' בזמן שאינו בטל מן התורה, כגון שאינו יכול ללמוד או אצל נשים הפטורים מלימוד תורה, עדיין יש איסור זה. והאם אסור רק הדיבור או גם השמיעה והקריאה בדברים בטלים.

תשובה: הנה בגמרא (יומא יט:) ובשו"ע (יו"ד סי' רמו סעיף כה ברמ"א) אסרו לדבר בשיחת חולין. ויש לבאר מה דין נשים וקטנים באיסור זה, וכן יש לבאר דין שמיעה וקריאה של דברים בטלים, וכן יש לבאר אם יש איסור של שיחת חולין במקום ובזמן שאינו בטל מן התורה.

הנה קודם נעתיק את לשון הגמרא שם: 'ודברת במ' (דברים ז), 'בם' יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים. רבי אחא אומר 'ודברת במ' - עשה אותן קבע ואל תעשה עראי. אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר 'ודברת במ', 'בם' [בדברי תורה] ולא בדברים אחרים. רב אחא בר יעקב אמר עובר בלאו, שנאמר 'כל הדברים יגעים לא יוכל [אין לו רשות (רש"י)] איש לדבר'. עד כאן דברי הגמרא. כעת נבאר טעמי האיסור:

(א) פשוט הטעם משום ביטול תורה, וכפי שנלמד מהפסוק 'ודברת במ' ולא בדברים בטלים. וכן מבואר ברוב הראשונים והפוסקים.

ואכן לפי"ז מקשה השפת אמת (יומא יט:) למה צריך להוכיח מדכתי' 'בם', תיפוק לי' כיון דתמיד מוטל עליו המצוה ודברת, א"כ בשעה שידבר דברים אחרים מבטל המ"ע של 'ודברת'. וגם החפץ חיים (באר מים חיים פתיחה עש"ן יב) שואל קושיא זו, ומתרץ דאין הכי נמי, אלא דהגמרא בעי לאשכוחי יותר מזה דעובר עוד על ידי השיחת חולין על מצות עשה בפועל ממש, כי התורה אסרה לנו הדיבור של שיחת חולין לבד מה שעובר על העשה דתורה בגדר שב ואל תעשה דהיינו על ידי מה שאינו מקיים אותה בעת הזה.

• לפי טעם זה, גם שמיעה או קריאה של דברים בטלים אסור. ומאידך אין איסור לנשים, וכן במקום שאסור בדברי תורה [כגון ביה"כ ביה"מ ומקומות המטונפים]. ויתכן גם שבכל גוונא שאין איסור משום ביטול תורה, כגון בשעה שאינו בכוחותיו ולא מסוגל ללמוד תורה, לא יהא לו איסור של שיחת חולין [לפי טעם זה], ויל"ע.

(ב) יש עוד טעם משום גדר לדיבורים אסורים כמ"ש חז"ל (אבות דר' ד"ג סופ"כ ב) כל המרבה דברים מביא חטא שנאמר 'ברוב דברים לא יחדל פשע' (משלי י יט). ומבאר הרמב"ם (פיהמ"ש לאבות א יז): לפי שאם ירבה האדם דבריו יחטא בהכרח, כי יהיה בדבריו ולו דבר אחד שאין ראוי שיאמר. וכ"כ בשערי תשובה (לרבנו יונה שער שלישי אות קעז), וע"ע אורח מישרים (סי' יא סעי' ב-ג) בהרחבה.

• לפי טעם זה, יש איסור גם לנשים ובמקום שאסור בדברי תורה.

(ג) עוד טעם לאיסור דברים בטלים עפ"י דא"י בספרים שברבי הדיבור ממעט החיות שבאדם:

ראה דרך פקודיך (להבני יששכר, מצות לא תעשה לד חלק הדיבור אות ג): וקבלתי מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"מ זצוק"ל דגם בדבר האדם דברים בטלים הוא בכלל אביזריהו דאזהרת לא תרצח, כי כל דיבור הוא שיעור קומה שלימה (יצא מכל כוחות נפשו) והוא מבטלהו, שמריק הקומה הלזו למקום תהו ובטל, אזי מבטל ומרצח אותה הקומה חלק מכוחות נפשו. ובפרט כפי מה שקבלנו מרבותינו בפסוק 'נפשי יצאה בדברו' (ש"ה ש' ה) שיש שיעור לאדם כמה ידבר כל ימי חייו, ואם ירבה לדבר

בענין עשיית מלאכה לאחר הדלקת נרות שבת

יחזקאל נסע יחד עם בניו לשבות בשבת קודש בצל רבו בעיר הקודש ירושלים תובב"א לשם כך שכר דירת אירוח הממוקמת במרחק רבע שעה הליכה מבית המדרש, לקראת כניסת השבת בבואו להדליק את נרות השבת שאל את בנו התלמיד חכם האם לאחר הדלקת הנרות יוכלו לנהוג ברכב ולנסוע לבית המדרש שם מתפללים מנחה של ערב שבת 50 דקות לפני השקיעה.

תשובה:

בנו הצורבא דרבנן השיב לו על אתר שיש לדון בזה בשני דברים:

א. יתכן דעל ידי הדלקת נר שבת הוי כקבלת שבת ונאסר במלאכה.

ב. ויתכן כיון דהמדליק מוקדם וצריך לקבל שבת בהדלקתו א"כ נאסר במלאכה.

מצד קבלת שבת ע"י הדלקת הנר - הנה בשו"ע (סי' רס"ג סעיף י') הביא מחלוקת ראשונים אם ע"י הדלקת נרות שבת הוי קבלת שבת לאסור במלאכה דדעת ההלכות גדולות דהוי קבלת שבת ונחלקו בשיטתו אם מהני תנאי בזה דלהגהות מימוניות והמרדכי מהני לזה תנאי דאינו מקבל שבת בהדלקה ולדעת הכלבו מהרי"ף לא מהני תנאי בזה. אמנם התוס' והרא"ש והרב המגיד פליגי על הה"ג וסבירא להו דאין קבלת שבת תליא בהדלקת נרות שבת, ופסק שם הרמ"א שהמנהג שאשה המדליקה מקבלת שבת בהדלקתה ומהני תנאי לזה. וכתב המג"א (סי' כ') דאין להתנות רק לצורך כיון דיש חולקין וסבירא להו דלא מהני תנאי בזה, ולגבי איש המדליק כתב המשנ"ב (סי' מ"ב) מהב"ח דאף כשמברך על הדלקתו אין מנהג שמקבל שבת ע"י הדלקת הנר ומותר במלאכה, וכתב המשנ"ב דטוב להתנות לחשוש לדעות דהדלקת הנרות הוי קבלת שבת, וא"כ בנידון דידן שהאיש מדליק מותר לו לעשות מלאכות אח"כ ואין שום מניעה לנהוג ברכב לבית המדרש כל זמן שלא קיבל שבת בפירוש, אמנם לכתחילה טוב שיתנה שאינו מקבל שבת בהדלקת הנרות.

מצד ההדלקה מוקדם - איתא בגמ' שבת (דף כ"ג ע"ב) בענין הדלקת נרות שבת: "ובלבד שלא יקדים" וכך פסק בשו"ע (סי' רס"ג סעיף ד') "לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת וכו' ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד רשאי דכיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה שהוא שעה ורביע קודם הלילה", מתבאר דהרוצה להדליק נרות שבת מוקדם צריך לקבל שבת בהדלקתו כדי שיהא ניכר שמדליקו לכבוד שבת, ומשמע מהמחשבה ברורה (סי' ט"ו) דכל שמדליק סמוך לזמן שראוי לפרוש ממלאכה אין זה נחשב הקדמה, ומהשו"ע הרב (בקו"א סי' ק"ב) משמע דהוי כעשר דקות, והמשנ"ב הביא שם דמי שפורש עצמו ממלאכה חצי או שליש שעה קודם הלילה אשרי לו וסמוך לזה לא חשיב הקדמה, וא"כ בנידון דידן שרוצה להדליק נרות כשעה קודם השקיעה הוי הקדמה וצריך לקבל שבת בהדלקתו וא"כ נאסר במלאכה ויצטרך ללכת ברגל לבית המדרש.

אמנם בשו"ע הרב (בקו"א סי' ק"ב) חידש דאף כשמדליק נרות מוקדם אינו צריך לקבל שבת מיד אלא כל שמקבל שבת בסמוך להדלקה כעשר דקות ניכר שמדליק לצורך שבת. וא"כ בנידון דידן יכול להדליק נרות ומיד יסע לבית המדרש ויתפלל מנחה מיד ויקבל שבת וכל זה בתוך עשר דקות להדלקה.

עוד חידש בשו"ע הרב דיכול להדליק מוקדם ואדם אחר מבני הבית שיוצאים בהדלקתו יקבל על עצמו שבת ובזה יהי ניכר שההדלקה לצורך שבת ואותו אחד מבני הבית שמקבל שבת יעשה כנ"ל למשנ"ב - שיקבל שבת מיד ולא יעשה מלאכה ולשו"ע הרב יכול לקבל שבת עד כעשר דק' סמוך להדלקה ובינתיים יכול לעשות מלאכה (אמנם מהמשנ"ב בס"ק כ"א

ובשעה"צ סי' ק"א לא משמע דלא ס"ל הכי).

העולה לדינא:

לפשטות השו"ע והמשנ"ב המדליק צריך לקבל שבת מיד ונאסר במלאכה.

לשו"ע הרב - לאו דווקא שהמדליק יקבל שבת אלא אפשר גם שאחר מבני הבית שיוצאים בהדלקתו יקבל שבת, וכן אפשר לקבל את השבת עד כעשר דק' סמוך להדלקה ולא דווקא מיד.

שלחן מלכים (עמ' רסג.) ששמע מרבו הקדושת יום טוב מסיגעט זי"ע, כי חובה ומצוה עלינו לעשות פועל דמיוני להורות על לעתיד לבוא, והרי ימי אב יתהפכו לששון ולשמחה, ולכן בימי אב עושים על ידי שמחת של מצוה סעודה בבשר ויין, להורות שיתהפכו לששון ולשמחה.

והנפק"מ בין הטעמים י"ל לגבי בשר ויין, דהא להטעם הראשון עיקר הסיום הוא משום התורה להראות שחשוב לנו התורה שהוא הקיום של היום וא"צ דווקא בבשר ויין. וכן להטעם השני שיש לשמח קצת על שכילה כעסו על עצים ואבנים אכתי א"צ דווקא בבשר ויין. אולם להטעם האחרון הרי הענין לשמח כדי שנוכל לשמח אם בעז"ה יהיה השנה תשעה באב למועד, ולכך יש להתכונן שהרי א"א להסיר הדאגה ברגע אחד לשמח, וכדי להרגיל עצמו לפני כן בשמחה קצת, שפיר יש לשמח בבשר ויין ע"י סיומים, דאין שמחה אלא בבשר ויין, וכמו שכתב בדברי יציב (ש) כי מה שקובע שהסעודה היא של מצוה, הוא מה שהשמחה של המשתתפים היא לגומרה של תורה ולשם שמים, ובלא זה אין כל היתר לאכול בשר ולשתות יין בימי האבלות.

השמחה בבשר ויין

ויש לחקור במי שאינו נוהג תמיד לאכול בשר בסעודת סיום מסכת, אם בתשעת הימים יכול לאכול. ונראה דתליא בטעמים הנ"ל. והגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל נהג לשתות יין בכל סיום שעשה וגם בתשעת הימים, אך במשך השנה לא אכל בשר וכך גם בתשעת הימים.

ואמנם יש לפרש עוד בפנימיות העניין, כי באמת הטעם שאין שמחה אלא בבשר ויין, ומה שאוכלים בשר ויין בשבתות וימים טובים, אינו רק משום שהם ערבים לחיך, אלא עיקר עניינם כי אז יש ביכולת האדם לתקן את הבשר והיין, מאחר שבימי המעשה שהאדם הוא חומרי יותר ועסוק במלאכתו וביגיעו, כי בזיעת אפיו תאכל לחם, אין לו די כוח רוחני כדי לתקן את המאכלים הללו, שהם מורים על תיקון גבוה, כי הבשר נאכל רק אחר שחיתת ב' סימנים, וכן היין הוא היוצא מהענבים עד שבא לידי יין שיש בו סוד יין המשומר, ורק בכח התורה ובכח השבת יכולים לזכות לתקן המאכלים הללו, והאכילה בזמן מקודש, יש בכוחו להשלים תיקון המאכלים הללו, לכן על ידי שמסיימים מסכת בימים אלו, יש בכוח התורה לתקן תיקונים נשגבים, ולכן נהגו דוקא בזמן שמצרים על חורבן בית המקדש, לחזור אחר סיום מסכת, שעי"ז זוכים לקיים סעודת מצוה ולפעול ולתקן עולם במלכות שדי. ויה"ר שנזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו.

להצטרפות לקבלת העלון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com